

**Adı: Meraklı, Soyadı: Çocuk, Durum: Çevrimiçi, Sonuç: Grooming,
İnternette Çocuk İstismarı**

*Name: Curious, Surname: Child, Situation: Online, Conclusion: Grooming,
Online Child Abuse*

Çıkman Bükre, Salman Özlem, Çalışkan Deniz
Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi, Halk Sağlığı Anabilim Dalı

ÖZ

İnternet, hem bir fırsat hem de tehlike olarak değerlendirilmektedir. İnternette çocukları bekleyen tehlikelerden biri de ‘grooming’dir. Grooming, internet ortamında bir yetişkinin kendini çocuk olarak tanıtmaması, bu şekilde sanal ortamda tanıştığı çocukların güvenini kazanarak sanal ya da gerçek dünyada istismar etmesidir. Bu çalışmada sağlık profesyonelleri açısından “grooming” konusuna dikkat çekmek, bireysel, toplumsal olarak korumaya yönelik sağlık ve sosyal hizmetlerin önemini vurgulamak amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Grooming, Çocuk, İstismar, İnternet

SUMMARY

Internet is considered as both an opportunity and a potential danger. One of the threats waiting for the children on internet is “grooming”. Grooming is identification of an adult himself/herself as a child on the internet. This is done to gain child’s trust and to exploit the child in virtual or real world. This study was aimed at pointing out the “grooming” issue in regard to health professionals and accentuating the health and social services that intend to protect the individuals and the society.

Key Word: Grooming, Child, Abuse, Internet

Giriş

Bilgisayar ve iletişim teknolojilerinde son otuz yılda yaşanan hızlı gelişmeye paralel olarak günümüzde internet, insanların çalışma, eğitim, iletişim, alışveriş ve eğlence gibi günlük gereksinimlerini karşılama yöntemi olarak kullanılmaktadır ve hatta temel bir gereksinim haline gelmiştir (1).

2012 yılında dünya nüfusunun üçte biri internet kullanmaktadır. İnternet kullanım oranı en yüksek %73,2 ile Kuzey Amerika'da iken en düşük %20 ile Afrika'dadır (2). İnternet kullanımı ile ilgili Türkiye İstatistik Kurumu Başkanlığı'nın "Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması" verilerine göre internet kullanım oranı %55,6 ile 16-24 yaş grubunda en yüksek bulunmuştur, kentte yaşayanlarda, erkeklerde ve eğitim düzeyi yükseldikçe internet kullanım oranı da artmaktadır (3).

Günümüzde internet kullanımının yaygınlaşması internete girme yaşının okul öncesi dönemlere kadar düşmesine neden olmuştur. Amerika Birleşik Devletleri (ABD)'nde yapılan bir araştırmaya göre; 3 yaş ve üzeri 76 milyon bilgisayar kullanıcısının % 22,2'si internet erişimine sahiptir ve ev bilgisayarına sahip çocukların beşte biri internet kullanmaktadır. Tüm dünyada özellikle gençler arasında internet kullanımı yaygındır. İngiltere'de 12-17 yaş arası gençlerin tamamının evinde internet bağlantısı vardır (4). Avrupa Çevrimiçi Çocuklar Projesi (European Union Kids Online Project) 2005-2008 karşılaştırmasında 6-17 yaş grubu çocuk ve gençlerde internet kullanımı %70 den %75 çıkmış ve özellikle 6-10 yaş grubunda artış daha belirgindir. Günlük ortalama kullanım süresi 86 dakika olarak tespit edilmiştir. Mobil telefon kullanımı da giderek artmaktadır(5). İngiltere'de 2011 yılında 12-15 yaş grubu çocukların haftalık internet kullanım süresi 14,9 saatten 2012 de %15 artarak, 17,1 saate ulaşmıştır (2). Avrupa Çevrimiçi Çocuklar (EU Kids Online) Projesi'nin Türkiye verilerine göre 9-16 yaş arası çocukların tamamı interneti kullanırken, ebeveynlerinin ancak %29'u internet kullanmaktadır. İnternet kullanmaya 10 yaş civarında başladıkları ve günde 1-1,5 saat internet kullandıkları tespit edilmiştir (3). İnternet, bireysel ve toplumsal açıdan hem bir fırsat hem de tehlike olarak değerlendirilmektedir. İnternet, doğru ve zamanlı kullanılması durumunda, öğrenmeyi pekiştirme, görsel materyallerden yararlanma, iletişimi güçlendirme, bilginin üretim ve paylaşımını kolaylaştırma, farklı kaynaklardan ve görüşlerden doğru bilgiye ulaşma, bilgi edinme hakkını kolaylaştırma, bireyler arasındaki bilgi, kültür, görüş alışverişi ile etkileşimi artırma, kendini ifade etme ve sosyalleşme, dinlenme, eğlenme ve boş zaman değerlendirme, kişisel gelişimi artırma, toplumsal saygı, sevgi ve hoşgörüyü destekleme, tartışma ortamlarını geliştirme, hızlı ve hesaplı alışveriş olanağı sunma, zamandan tasarruf sağlama da bir fırsattır İnternet, mesafeleri ortadan kaldıran, dünyanın her yerine anında ulaşımı sağlayan bir teknolojidir. Çağımız teknolojisi internet aracılığı ile çocuk ve gençlere eğitim, eğlence ve gelişimi destekleme anlamında vazgeçilmez bir olanak sunmaktadır. Ama internetin sunduğu bu olanaklardan en fazla yine çocuk ve gençler zarar görmektedir. Çünkü gençlerin temel özellikleri, merak ve deneme isteği, yansız olamama ve doğru karar verme becerisinin eksik oluşu, o anı yaşama istekleri, risk alma eğilimleri ve otoriteye karşı çıkma eğilimleridir. Uzun süreli bilgisayar kullanmak tüm bireylerde ve özellikle de çocuklarda fiziksel, ergonomik, psiko-sosyal problemlere yol açabilmektedir. Bu problemlerin başında;

düşük frekanslı radyasyonun olumsuz etkileri, göz rahatsızlıkları, fiziksel aktivite azlığı, obezite, duruş ve iskelet yapısında bozukluklar gelmektedir (3). İnternetin sorunlu kullanımı, bağımlılığı yanında sanal ortamda sıkça karşılaşılan zararlı içerikler de ruhsal açıdan bireyleri olumsuz etkileyebilmektedir. Çocuklar bilişsel ve sosyal olarak gelişimlerine uygun olmayan içerikle veya iletiyle karşılaştıklarında nasıl değerlendireceklerini çoğunlukla bilememektedirler. Bu durum fiziksel, ruhsal ve sosyal gelişimlerinde olumsuz etkiler yaratabilmektedir. İnternette bilinçsizce dolaşan çocuğun karşısına pek çok tehlike çıkabilmektedir. Bu durum özellikle küçük yaştaki çocuklar ve kimlik arayışındaki gençler için ciddi sorunlar oluşturabilmektedir (6,7).

Gerçek dünyada kişisel mahremiyet söz konusudur, kişisel birçok bilgi gizlidir. Anne babalar günlük yaşamlarında çocuklarına öncelikle yabancılarla konuşmamasını, isim, adres, telefon numarası, okul gibi özel bilgilerini başkaları ile paylaşmamasını öğretirken internete girdiklerinde çocukların bu kurallara dikkat etmedikleri görülmektedir. Ne yazık ki çocuk ve gençler her gün internette tanımadıkları pek çok kişi ile tanışmakta, onlara güvenerek, kişisel bilgilerini paylaşmaktadır. Belki telefon numaralarını vermiyorlar ama nerede yaşadıkları, hangi okula gittikleri, vakitlerini nerede geçirdikleri konusunda bilgi verebilecek fotoğraflarını diğer kişilerle paylaşıyorlar. Bu durum internette çocuk ve gençlerin sağlığı açısından üç büyük tehlikeyi (akran istismarı, grooming ve çocuk pornografisini) beraberinde getirmektedir(3).

'Grooming' İnternet ortamında bir yetişkinin kendini çocuk olarak tanıtmayı, bu şekilde sanal ortamda tanıştığı çocukların güvenini kazanarak sanal ya da gerçek dünyada istismar etmesidir (8). Grooming çocuk istismarının yeni türü olarak karşımıza çıkmaktadır. İstismar, çocuğun güven ilişkisi içinde olduğu bir yetişkin tarafından fiziksel, ruhsal ve sosyal gelişimini olumsuz yönde etkileyen tüm tutum ve davranışları kapsar (9). Sözel, duygusal, fiziksel, ekonomik ve cinsel tutum ve davranışlar istismar olarak tanımlanmaktadır (10) Çocuğun gelişimi üzerine olumsuz etkileri açısından tüm istismar türleri içinde cinsel istismar ilk sırada yer alır. Çocukluk döneminde cinsel istismara maruz kalma sıklığı %10-40 olarak bildirilmektedir (11). Kız çocukları, erkek çocuklarına göre 10 kat fazla cinsel istismara uğramaktadır (12).

Sağlık profesyonelleri açısından erken tanı ve önlemede önemli bir nokta da istismar konusunda risk faktörlerinin farkında olmak, karşımıza çıkan her olguda istismara ilişkin bulgu ve belirtileri atlamamak, cinsel istismar uyarı belirtilerini tanıyabilmek, özellikle cinsel yolla bulaşan hastalık tespit edilmesi durumunda mutlaka istismar akla getirmek, tespit edilmesi durumunda çocuğun yüksek yararı ve çocuğa yönelik suçlar kapsamında olguya yaklaşmak, çocuğa ve ailesine destek olmak, bildirim ve çocuk izleme merkezlerine yönlendirmektir (13,14).

Annenin babanın sürekli çocuğun başında bekçilik etmesi mümkün değildir. Ama çocuğuna değerler sistemini doğru bir şekilde verebilirse, çocuğunun kafasında, yasaklar, hayırlar yerine gerekçeler sunabilirse ve bu gerekçelerinde ikna edici olabilirse ancak o zaman sorun çözümlenebilir(15).

İnternette yaşanan bütün bu sorunların çözümlenmesinde öncelikli olan ebeveynlerin internet kullanma konusunda kendilerini geliştirmeleridir. Çocuklarıyla birlikte internete girebilmeliler. Hem ebeveynler,

hem de çocuk ve gençler süre kısıtlaması getirmeyi öğrenmelidir. Küçük yaştaki çocuklar için yaşa uygun filtreler ev içerisindeki bilgisayarlarda kullanılabilir ama yaş ilerledikçe bu filtreleri aşmanın yollarını bulabildiklerini görüyoruz. Çocuk ve gençler internette yanlış bilgi paylaşımı, akran istismarı, cinsel istismar, aşırı internet kullanımına bağlı hastalıklar, bulgu ve belirtileri konusunda bilgilendirilmelidir. Ebeveynleri çocuklarını internette karşılaştığı hoşça gitmeyen konuşmaları ya da görüntüleri ile kendileri ile paylaşmaları konusunda teşvik etmelidirler, gerekli durumlarda profesyonel destek alabilmelidirler. Cinsel sömürünün uluslararası boyutu olduğu düşünülmesi ve geçerli önlemler alınabilmelidir. Ulusal düzeyde, en acil konu çocuk pornografisi ve cinsel istismardır. Öncelikle Türkiye’de durum ortaya konulmalıdır. Millî Eğitim Bakanlığına düşen en önemli sorumluluk çocuklara en kolay ulaşılabilecek yer olan okullarda özellikle madde kullanımı, cinsel istismar, cinsel sağlık, internet kullanımı gibi konuları da içeren geniş kapsamlı çalışmalar yapılmasını sağlamaktır. İlgili kurum ve kişilerden oluşturulacak profesyonel bir ekiple, önleme, koruma, müdahale programları geliştirilmelidir. Bu programların tek bir konuya odaklanmak yerine, “sağlıklı gelişim” gibi genel bir konu olarak müfredata yerleştirilerek, çocuğun her alanda sağlıklı olmasını destekleyecek çalışmaların yapılması, bu arada internet, cinsel istismar, çocuk pornografisini de kapsamaya sağlanmalıdır. Ayrıca ülkemizde yaygın olarak internet erişimi sağlanan internet kafelerde özellikle 18 yaş altı bireylerin ulaşabileceği sitelere yaşa uygun kısıtlamalar getirilmelidir(3)

Sonuç olarak; aşırı ve uygunsuz bir biçimde, gerçek amaçların dışında cep telefonu, bilgisayar oyunları ve internet kullanımının, çocuk ve gençlerin biyopsikososyal sağlıklarını olumsuz olarak etkilediğine dair birçok bilimsel çalışma bulunmaktadır. Burada yanıtlanması gereken soru “Çocuk veya genç hangi gereksinimini karşılamak için bu teknolojiye yaşamlarını etkileyecek boyutlarda ihtiyaç duyuyor?”. Bu sorunun en önemli yanıtlarından biri, “sevgi, ilgi ve doyum gereksinimini karşılamak” olabilir (4).

Çocuk ve gençlerin çevrim içi etkinliklerden olumsuz etkilenmesini önlemek için gerekli düzenlemelerin yanısıra bilinçlendirme çalışmaları da yürütülmelidir (16).

Yapılan çalışmalarda gençlerin internet güvenliği konusunda hizmet veren organizasyonların eğitim ve farkındalık kazandırmada ki rolünün ebeveyn ve okulun önüne geçtiğini belirtilmekle birlikte hala okulların önemli işlevleri bulunmaktadır. Çocuk ve gençlerin internet güvenliği, cinsel taciz konularında aktif rol oynamalı, internet güvenliği eğitimi önemlidir(5). Öğretmenler çocuğun okul başarısında duraksama veya düşme, devamsızlık, davranış değişiklikleri vb durumlarda dikkatli olmalıdır (14).

İnternet ve iletişim teknolojileri ile ilgili araştırmalar son dekatta giderek artış göstermiştir, ancak ulusal ve uluslararası konu ile ilgili mevcut veriler sınırlıdır, bu nedenle, enstitü, üniversite, sivil toplum kuruluşları ve hükümetlerin konu ile ilgili çalışmalara öncelik vermesi ve bilgi akış sistemi oluşturulması gerekmektedir(17). Grooming açısından risklerin farkında olmak, ulusal ve uluslararası ölçekte risk yönetimi stratejileri geliştirilmelidir (18).

Siber Suçlara Karşı Stratejik Önceliklere İlişkin Bakanlar ve Üst Düzey Yöneticilerin Bildirgesi’nde Bilgi teknolojilerine olan güveni ve itimadı ve başta çocuklar olmak üzere bireylerin haklarını ve güvenliğini olumsuz etkileyen siber suç risklerini göz önünde bulundurarak; Online cinsel şiddete karşı

çocukların korunmasına ilişkin önleyici ve koruyucu tedbirleri almak ve mevzuatı tamamlamak. Lanzarote Sözleşmesindeki birçok hükmün uygulamaya konulmuş olmasına karşın, bazı ülkelerde veya bölgelerde, “çocuk pornografisi bulundurma”, “bilinçli erişim“ ve “grooming” gibi konular hala ele alınması gerekliliği belirtilmektedir (19).

“2-8 Yaş Arasındaki Dönemde Çocuklar, İnterneti Anne-Babalarının Denetiminde Kullanmalıdırlar”

“9-17 Yaş Arasındaki Dönemde ise, Aileler Çocukların İnternet Kullanımında Yönlendirici Rolü Üstlenmelidir”

Bu çalışmada basına yansıyan bir olgudan hareketle, sağlık profesyonelleri açısından “grooming” konusuna dikkat çekmek, farkındalık kazandırmak, bireysel, toplumsal olarak korumaya yönelik sağlık ve sosyal hizmetlerin önemini vurgulamak amaçlanmıştır.

Olgu

Adana'nın merkez Çukurova İlçesi'nde oturan ve farklı liselerde okuyup aynı dershaneye giden 13 yaşındaki M.K. ile aynı yaştaki E.G., 2012 yılı ekim ayında yaşadıkları olayı birbirleriyle paylaştı. E.G., internet ortamında 'Umut Öztürk' diye tanıştıkları kişinin aslında 40 yaşındaki Murat İ. olduğunu ve "Görüşmelerimizi ailene söylerim" diye tehdit ederek çıplak fotoğraflarını istediğini, korktuğu için kendi çıplak fotoğraflarını çekerek gönderdiğini söylemesi üzerine, M.K. da aynı kişinin kendisine de aynı şeyleri yaptırdığını anlattı. Kızların daha sonra yaşadıklarını ailelerine, ailelerin de durumu polise bildirmesi üzerine, Çocuk Şube Müdürlüğü ekipleri harekete geçti. İnternette 'Umut Öztürk' adına hesap açıp, 17 yaşlarındaki bir erkeğe ait fotoğraf koyup, 13-14 yaş grubundan 8 kız çocuğuna tuzak kurduğu belirlenen Murat İ. yakalandı. Farklı ağır ceza mahkemelerince 'Şantaj, çocuğun nitelikli cinsel istismarı, kişilerin verilerini hukuka aykırı olarak ele geçirmek veya yaymak, cebir tehdit veya hile kullanarak cinsel amaçlı kişiyi hürriyetinden yoksun kılma' suçlarından sanığın toplam 73 yıla kadar hapsi istendi. İlerleyen süreçte kız çocukları sanığın tehditle kendileriyle birlikte olup, bunu kameraya çektiğini ileri sürdü. Sanığın tutukluluk halinin devamına karar verildi, davalar sürüyor. (20).

Tartışma

Yukarıda özetlenen ve basına yansıyan bu grooming olgusunda, 13 yaşında iki kız çocuğu internette kendini 17 yaşında tanıtan 40 yaşındaki bir yetişkin tarafından istismara uğramıştır. İstismar öncesi süreçte iki genç kız aileleri ile internet ortamında yaşadıkları süreci paylaşmamış, istismar sonrasında da istismarcının ailelerine durumu anlatacağı tehditi ile istismarlarına devam etmiştir. Durum adli

süreçlere ancak kızların aralarında bu durumu paylaşımları ile ortaya çıkmıştır. Adli kovuşturma sürecinde istismara uğrayan çocuk sayısının aslında 8 olduğu ortaya çıkmıştır.

Çocuk istismarı olguları her geçen gün artmaktadır. Amerika Birleşik Devletleri'nde çocuk istismarı olguları 1998 yılında 4,560 iken 2006 yılında 76,584'e, Grooming olguları da 707den 6,384'e yükselmiştir (17). İngiltere'de her yıl ortalama 10 bin cinsel istismar olgusu olduğu ve bunun yaklaşık %10'unun grooming olgusu olduğu bildirilmektedir (2).

Çocukların internet ortamında istismarında en sık sosyal ağlar kullanılmaktadır. İngiltere'de siber suçlar konusunda yapılan bir çalışmada 2006 yılında yaklaşık 850 bin kişinin internet konuşma/sohbet odalarında istenmeyen cinsel içerik ve mesajla karşılaştığı ve 238 grooming girişimi olduğu tespit edilmiştir. Yaşları 10-15 arasında değişen 1,588 genci kapsayan araştırmada gençlerin %35'inin internet ortamında taciz edildiği veya istenmeyen cinsel içerikle karşılaştığı bildirilmiştir. Bu oran bir diğer çalışmada 9-16 yaş grubunda %19 olarak bulunmuştur. Polis kayıtlarına göre Avustralya'da 2007 yılında 130 grooming olgusu tespit edilmiştir. İngiltere'de 2006-2007 döneminde grooming kayıtlı olgu sayısı 322'dir ve ortalama ayda 10 vaka tespit edildiği ve yaş grubunun ağırlıklı 8-11 yaş olduğu belirtiliyor (17).

Çocuk ve gençlerin artan oranlarda sosyal paylaşım sitelerini kullanmalarının nedenlerinin başında ergenlerin bir araya gelme, gruplaşma isteğini sosyal paylaşım siteleri ile gidermeleri gelmektedir (3). Ancak bu paylaşım yukarıda belirtilen riskleri de beraberinde getirmektedir. Sosyal paylaşım sitelerinde hesap oluşturma yaşı 13 olmasına karşın Çevrimiçi Çocuklar Projesi Türkiye verilerine göre sosyal paylaşım sitesinde hesabı olduğunu belirten çocukların üçte biri 13 yaşın altındadır (16). Çocuklar fiziksel, sosyal ve duygusal olarak gelişim basamaklarının başında olduklarından, bedensel-ruhsal-cinsel gelişim konusundaki bilgi eksikliklerinden, iyiyi kötüyü ayırt etmedeki sınırlılıklarından, herkese kolayca güvenebilmelerinden dolayı internet ortamında ihmal ve istismara açıktırlar.

Çevrimiçi Çocuklar Projesi Türkiye verilerine göre, 9-16 yaş grubu çocukların %42'si sosyal paylaşım sitesindeki hesaplarını kendi kişisel bilgilerinin herkes tarafından görülebileceği "herkese açık" seçeneği ile kullanmakta, çocukların %19'u adres bilgilerini, %8'i ise telefon numaralarını sosyal paylaşım sitesinde paylaşmakta, çocukların yaklaşık %13'ü internette cinsel içerikli fotoğraf gördüğünü bildirmiştir. Çocukların %14'ü yüz yüze tanışmadığı kişilerle internette görüşüğünü, sadece %2'si bu kişilerle internet dışında da buluştuğunu belirtmiştir (3).

Çocuklara yönelik istismarda internet bir araç olarak kullanılmaktadır. İngiltere'de Çocuk İstismarı ve Çevrimiçi Koruma Merkezi'nin (CEOP, Child Exploitation and Online Protection Centre) tarafından yürütülen, Ocak 2010- Aralık 2012 döneminde üç yıllık süreci kapsayan, son dönemde istismarcılar tarafından kullanılan görsel materyal tipleri ve mağdurlara ait demografik özellikleri ortaya koymayı amaçlayan ikinci analizi sonuçlanmıştır. Kullanılan görsellerdeki kız çocuk sayısında genel bir artış söz konusudur. Mağdurlar arasında özellikle 10 yaş altı kız çocuklarda % 70, 10 yaş üzeri kız çocuklarda % 25 artış tespit edilmiştir. Erkek çocuklarda mağdur olanlarda 10 yaş altında % 68, 10 yaş üzerinde %48 azalma görülmüştür. Çocuk İstismarı ve Çevrimiçi Koruma Merkezi 2012 yılındaki vaka sayısının 1145

olduğunu ve bu sayının %10 daha fazla olabileceğini belirtmiştir. Hem 2011 hem de 2012 yılındaki analizlere göre en yüksek riskli yaş aralığı 13-14 yaş grubudur. Mağdurların % 80'i kız çocuklarıdır (2,17). Bizim olgumuzda da on üç yaşındaki kız çocuklar mağdur olmuştur. Bu durumda kız çocukların daha duygusal, savunmasız, önyargısız olmaları ve çevrelerindeki insanlarla birbirlerine üstünlük sağlamaya çalışmaları da rol oynadığı düşünülmüştür. İnternetin sosyal yönlerini daha çok kullandıklarından (özellikle anlık mesajlaşma ve sosyal ağ siteleri) ve kişisel bilgilerin bazı türlerini paylaşmak ve yabancılarla etkileşim konusunda biraz daha istekli olmaları nedeniyle kızların erkeklerden daha fazla risk altında olduğu gösterilmiştir. (5)

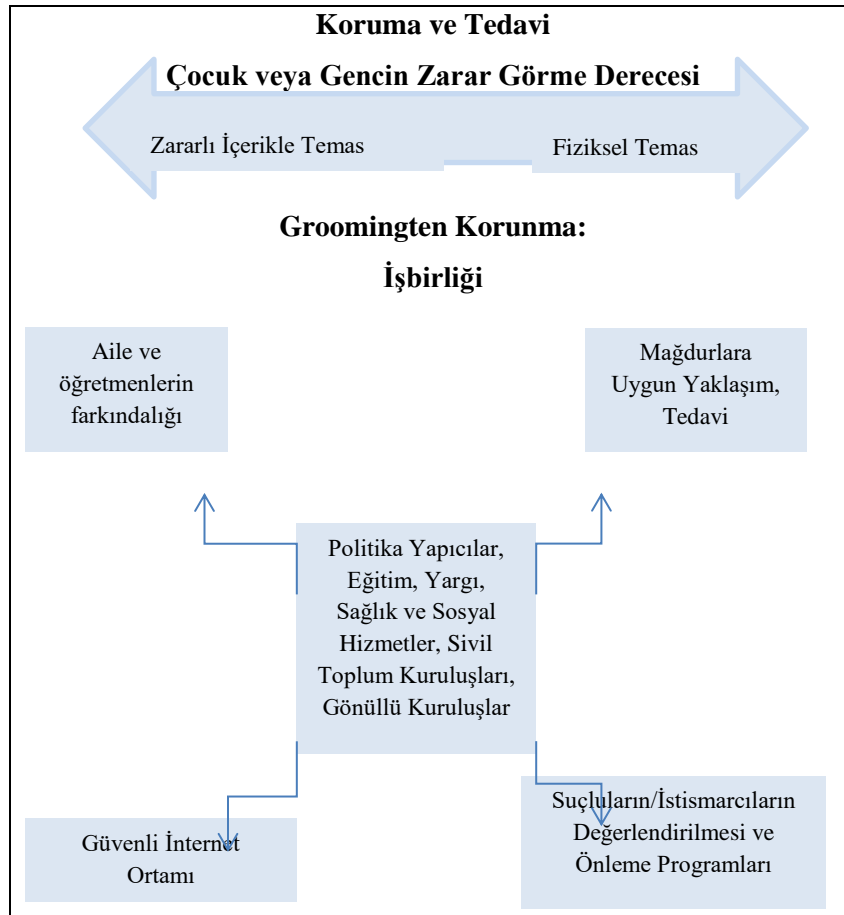
İstismarcının özellikleri incelendiğinde, % 99 erkek, 40 yaş üstü, bekar, yalnız yaşayan meslek sahibi (ne yazık ki toplumun saygı duyduğu doktor, öğretmen, avukat vb. meslek gruplarından bile istismarcı tespit edilmektedir), eğitilmiş, orta gelir seviyesine sahip, genellikle çocuğun bilinçsiz internet kullanımını bilecek kadar aileyi tanıyan birisi olduğu, bir çalışmada istismarcının % 85-95'inin çocuğun önceden tanıdığı, güvendiği birisi olduğu tespit edilmiştir. İstismarcı yetişkin veya genç olabilir, genç yaş istismarcılarda artış tespit edilmiştir. Cinsel olmayan veya küçük suç kayıtları olan kişiler, ne yazık ki gençken cinsel istismara maruz kalan kişiler yetişkin olduklarında bu kez cinsel istismarcı olarak karşımıza çıkabilmektedir. Yalnız yaşayan, erkek ve pornografiye düşkün, sosyal fonksiyonları zayıf, nevrotik veya kompulsif farklı psikopatolojileri olan kişiler istismarcı olarak daha sık karşımıza çıkmaktadır(17).

Grooming sürecinde, cinsel suçlular öncelikle çocukları çekecek hedef bir alan seçmektedir. Fiziksel dünyada, bunlar okul, alışveriş merkezi ya da oyun alanları gibi çocuklar tarafından ziyaret edilen yerler olabilir. Grooming süreci, çocukların dikkatinin çekilmesi ve bir bağ oluşturularak kendilerini özel hissetmelerinin sağlanmasıyla devam etmektedir ve bu durum istismarın habercisidir. İnternet, coğrafik konum, temas edilen kişi sayısı ve hız terimleriyle sanal dünya da büyük ölçüde bu süreci kolaylaştırmıştır. Grooming yapacak kişi genellikle para, hediyeler, konser biletleri, model olma sözleşmeleri, günlük geziler, telefonlar ve oyunlar sunarak gençlerin kendi görüntülerini göndermeleri için onları teşvik etmektedirler. (2,21). İstismarcı çocuk ve genci önce okul, park, alışveriş merkezi gibi yerlerde buluyor, çocuk/gence para, hediyeler, konser, sinema biletleri, kontür, yiyecek, şeker, sigara, alkol, madde teklif ederek, vererek kendisini özel hissetmesini ve kendisine güvenmesini sağladıktan sonra istismar etmektedir (5,14).

İhmal ve istismara maruz kalan çocukların akut, subakut ve kronik pek çok sağlık sorunu yaşadığı bilinmektedir. İngiltere Sağlık Departmanı tarafından 1999 yılında yapılan bir araştırmada, cinsel istismara maruz kalan çocukların % 50'sinde depresyon, travma sonrası stres bozukluğu, davranış bozuklukları meydana geldiği, yine bu çocukların %59'unda intihar düşüncesi, % 66'sında ise duygusal ve davranışsal problem belirtileri olduğu saptanmıştır (22) Ayrıca geçmişlerinde cinsel istismarı yaşamış olan kadınların tekrar kurban olmaya eğilim gösterdikleri düşünülmektedir. Denekleri rastgele seçilen bir çalışmada çocukluğunda cinsel istismar yaşayan kurbanların % 33-68'inin daha sonra tecavüze uğradıkları ve tecavüze uğrama riskinin çocuklukta yaşanan istismarın şiddet ve süresinin artması ile

arttığı saptanmıştır (23). Uzun dönem etkileri, ciddi ruhsal sorunlar (depresyon, anksiyete, post travmatik stres bozukluğu, davranış bozuklukları, intihar, somatik yakınmalar, ve alkol-madde bağımlılıklar, aile ve akrabalar ile sorunlar, okul sorunları görülebilmektedir. Çocukluk veya gençlik döneminde cinsel istismar mağduru olan bireylerin yaşadıkları suçluluk duyguları yetişkin yaşlarda onları cinsel tacize yöneltebilmektedir (17).

Çocuğa yönelik grooming ve tüm istismar türlerinin ortaya çıkmasını önlemek temel hedef olmalıdır. İstismarın gerçekleşmesi durumunda çocuk ve ailesi istismar kadar hatta bazen istismarın kendisinde daha da örseleyici olabilen pek çok sorunla karşılaşmaktadır. Geleneksel olarak istismar ve ihmalin önlenmesinin birincil, ikincil ve üçüncül olmak üzere üç ana alanı kapsadığı kabul edilmektedir. Birincil önlemenin amacı, tüm çocukların gelişimlerinin iyi bir biçimde sürdürülebileceği ortamı sağlamaktır. Bu ortam ancak sosyal reform, değişik tutumlar ve eğitim ile oluşturulabilmektedir (24,25). İkincil önleyici hizmetler yüksek risk gruplarının belirlenmesi, bu kişilerin var olan hizmetleri kullanmasını sağlayacak stratejiler ve bu ailelere gerekli ek hizmetlerin sunulması olarak özetlenebilir (24,26). Üçüncül önleme istismar edilmiş olan çocuğun yeniden istismar edilmesinin ve ölüm gibi kötü sonuçların olmasının önlenmesidir. Günümüzde çocuk istismarı ve ihlalinin giderek önem kazanması bu konuda verilmesi gereken tedavi ve rehabilitasyon hizmetlerinin profesyonel ve işlevsel olarak planlanmasını gerektirmektedir (24,27).



Şekil 1. Groomingten korunma stratejileri (27).

Sonuç ve Öneriler

Bu olgudan hareketle Grooming’te bilinen, basına yansıyan olgular, buzdağının sadece görünen kısmı olduğu unutulmamalıdır, ne yazık ki pek çok olgu gizli kalmakta, gizlenmekte ya da örtbas edilmektedir. Grooming sorununu önlemede, öncelikle bilişim ve iletişim teknolojileri konusunda yasaklamadan uzak bir kamu politikası oluşturulmalıdır. Sanal ortamdaki fırsat ve tehlikeler konusunda topluma yönelik bilgilendirme etkinlikleri, kamu spotları hazırlanmalıdır. Örgün eğitim kurumlarında her kademede internetin doğru kullanımı, dijital okuryazarlık vb konularda eğitim verilmelidir. Zararlı içerik ve iletiler için filtreleme ve güvenlik programlarının kullanılması teşvik edilmelidir. Ebeveynler, çocuklarıyla sağlıklı iletişim kurulmalıdır. Bilgisayar tüm aile bireylerinin görebileceği, ortak kullanılan bir odada bulunmalıdır. Kişisel ve ailesel bilgileri vermemeleri konusunda bilgilendirilmelidir. Sanal ortamdaki paylaşım ve kullanımlar konusunda ebeveyn kontrolü sağlanmalıdır. Sanal ortam dışında çocuklara zaman geçirebilecekleri sosyal ortamlar yaratılmalıdır. Çocuklarda sorumlu-bilinçli bir bilgisayar kullanıcısı olmayı, kendilerini sanal ortamda korumayı, seçici olmayı, ebeveyn desteği almayı, kendisi ile ilgili doğru kararlar almayı öğrenebilmelidir (28).

Kaynakça

- 1-Canbek G, Sağıroğlu Ş. Çocukların ve gençlerin bilgisayar ve internet güvenliği. Politeknik Dergisi 2007;10:33–39.
- 2-CEOP. Child Exploitation and Online Protection Center. Threat Assessment of Child Sexual Exploitation and Abuse, June 2013, p: 9.
- 3- Türkiye Büyük Millet Meclisi, Bilgi Toplumu Olma Yolunda Bilişim Sektöründeki Gelişmeler İle İnternet Kullanımının Başta Çocuklar, Gençler ve Aile Yapısı Üzerinde Olmak Üzere Sosyal Etkilerinin Araştırılması Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu Raporu, Bilişim Ve İnternetin Eğitim Üzerindeki Etkileri. Haziran 2012.
- 4- Kelleci, M, İnternet, cep telefonu, bilgisayar oyunlarının çocuk ve gençlerin ruh sağlığına etkileri. TAF Prev Med Bull 2008;7(3):253-256.
- 5-European Commission Safer Internet Plus Programme. Online Abuse: Literature Review and Policy Context, February, 2012, p:8-12.
- 6- Televizyon ve internetin aile içi etkileşime etkileri. Çanakkale Rehberlik ve Araştırma Merkezi Sunum Notları. http://www._canakkalem.gov.tr/soylesi/tv_siddet_ve_aile_ici_iletisim.ppt
- 7- Holman JP, Hansen CE, Cochian ME, LindseyCR. Liar, liar: Internet faking but not frequency of use affect social skills, self-esteem, social anxiety, and aggression, CyberPsychol Behav 2005;8(1):1-6.

- 8- Çubukçu A, Bayzan Ş. Türkiye’de dijital vatandaşlık algısı ve bu algıyı internetin bilinçli, güvenli ve etkin kullanımı ile araştırma yöntemleri, Middle Eastern&African Journal of Educational Research 2013; 5,148-174.
- 9-Şahiner MÜ, Yurdakök K, Kavak SU, Çetin İ. Tıbbi açıdan çocuk istismarı. Katkı Pediatri Dergisi 2001;22: 276-285
- 10- Günçe G. Çocuğun cinsel istismarı. Konaç K, Gürkaynak İ, Egemen A (der) Çocukların kötü muameleden korunması 1. Ulusal Kongre Kitapçığı. Ankara: Gözde Petro Ofset; 1991, s:125-134.
- 11-Kutchinsky B. Çocuk cinsel istismarı: yaygınlık, müdahale ve önleme genel bir bakış. Konaç E, Gürkaynak İ, Egemen A. (der.) Çocukların kötü muameleden korunması 1. Ulusal Kongre Kitapçığı. Ankara: Gözde Petro Ofset; 1991; 201-214.
- 12-Plant M, Miller. Childhood and adult sexual abuse: relationships with “addictive” or “problem” behaviours and health. J Addict Dis, 2005;24:25-38.
- 13- Beyaztaş Y, Oral R, Bütün C, Beyaztaş A, Büyükkayhan D. Fiziksel çocuk istismarı: dört vakanın sunumu, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi 2009;52:75-80.
- 14-House of Commons Home Affairs Committee. Child sexual exploitation and the response to localised grooming. Second Report of Session 2013-14, June 2013.
- 15-Shields MK, Behrman RE. Children and computer technology: Analysis and recommendations. The Future of Children. 2000;10(2):4–30.
- 16-Çelen FK, Çelik A, Seferoğlu SS. Çocukların internet kullanımları ve onları bekleyen çevrim-içi riskler. Akademik Bilişim, İnönü Üniversitesi, 2-4 Şubat 2011, Malatya.
- 17-Choo KR. “Online child grooming: a literature review on the misuse of social networking sites for grooming children for sexual offences, Australian Government, Institute of Criminology, Research and Public Policy Series 103, 2009.
- 18-European Commission Safer Internet Plus Programme. European Online Grooming Project Final Report, March 2012.
- 19-CyberCrime@IPA projesi. Siber suçlara karşı işbirliğinde stratejik öncelikler, dubrovnik, Hırvatistan, 15 Şubat 2013.
- 20-Kaymak M, Hürriyet Gazetesi, ADANA (DHA), 22.06.2013
- 21-Bryce, J. The Handbook of Internet Crime, Jewkes, Y & Yar, M (eds), Willan: Culumpton, 2009, p:329.
- 22-Jones D, Ramchandani P. Child Sexual abuse, informing practice from research, UK Department of Health, adcliffe Medical Press.,Tavistock Centre, London, 1999.
- 23-Talmadge DL, Wallace CS. Reclaiming sexuality in female incest survivors. Journal Of Sex&Marital Therapy 1991;17:3-163–181.
- 24-Kara Ö. Ankara ilinde görev yapan pediatri aistanları, uzmanları ve pratisyen hekimlerin çocuk istismarı ve ihmali konusunda bilgi düzeyleri ve yaklaşımlarının karşılaştırılması, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı tıpta uzmanlık tezi, 2010, s:43-36.

25-Lynch M. Çocuk istismarı ve ihmalinin önlenmesi, Gözde Repro Ofset, Ankara, 1991, s:291–294.

26-Ziyalar N. Çocukta fiziksel istismar, İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi 1992, İstanbul.

27-Oral R. Çocuk Koruma merkezi modeli, Çocuk İhmal ve İstismarını Önleme Derneği, Çocuk İstismarı ve İhmaline Multidisipliner Yaklaşım, Ankara Üniversitesi Basımevi, 2006, s: 95–96.

28-Çankaya S, Odabaşı HF, Parental controls on children's computer and Internet use, Computer Education and Instructional Technology http://www.academia.edu/1089971/Parental_controls_on_childrens_computer_and_Internet_use_ppt